

02-01/277
Univerzitet u Sarajevu
Datum: 2. 9. 2019. god.

University of Sarajevo

Prof. Husein Karić
22091019
Javno u vešti

- SENAT -

Broj: 01-24-11/19

Sarajevo, 17. 07. 2019. godine

Na osnovu članova 50. i 130. stav (2) tačka g) Zakona o visokom obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“ broj: 33/17), člana 59. tačka g) i člana 138. Statuta Univerziteta u Sarajevu, a u vezi sa odredbama člana 3. stav (3) Pravilnika o postupku predlaganja, ocjene, usvajanja novih i izmjena postojećih studijskih programa i nastavnih planova i programa na Univerzitetu u Sarajevu, uz prethodno Mišljenje Službe za nastavu od 28. 06. 2019. godine i Odluku Odbora za upravljanje kvalitetom od 11. 07. 2019. godine, Senat Univerziteta u Sarajevu je, na 33. redovnoj sjednici održanoj 17. 07. 2019. godine, donio slijedeću

ODLUKU

I

Usvajaju se izmjene i dopune Nastavnog plana i programa na trećem ciklusu studija Doktorski studij iz filozofije Filozofija i evropski identitet na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu za studijsku 2019/2020. godinu.

II

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Za REKTOR

Prof. dr. Rifat Škrijelj

Dostavljeno:

- Filozofskom fakultetu
- Službi za nastavu
- U dokumentaciju Senata
- Arhivi

FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET
SARAJEVO

Broj: 03-09/120

Datum: 12.06.2019.god.

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA FILOZOFIJU
DOKTORSKI STUDIJ / OBLAST FILOZOFIJA

ELABORAT STUDIJSKOG PROGRAMA

FILOZOFIJA I EVROPSKI IDENTITET

SARAJEVO, 2019.

1. Vrsta i naziv studija

Studij trećeg ciklusa po bolonjskom program / doktorski studij.
Organizator/nositelj studija je FILOZOFSKI FAKULTET UNIVERZITETA U SARAJEVU.

Odsjek za filozofiju organizira u sklopu Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu studij trećeg ciklusa po bolonjskom program.

1.1. Doktorski studij *Filozofija i evropski identitet*

Oblast studija je FILOZOFIJA.

Doktorski studij iz matične oblasti filozofija, *Filozofija i evropski identitet* predstavlja je jedan od samostalnih doktorskih studija, unutar općeg programa trećeg stupnja studija na Filozofskom fakulteta Univerziteta u Sarajevu.

Doktorski studij *Filozofija i evropski identitet* traje 3 godine u opsegu od 180 ECTS studijskih bodova i predstavlja po bolonjskoj shemi treći stupanj studija.

Doktorski studij *Filozofija i evropski identitet* izvodi se u oblasti filozofije, a obuhvata podoblasti: historija filozofije, filozofije jezika, logika i teorija spoznaje sa temeljnim predmetima koje spadaju u ove podoblasti i koji se izučavaju na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu.

2. Nastavni plan i program studija

Doktorski studij *Filozofija i evropski identitet* je zasnovan na istraživanju određenja moderne filozofijske misli i značajki moderne kao najvažnije epohe evropske povijesti i kulture. U tom smislu nastavni plan i program čine tri obavezna modula i tri izborna modula, za koje se u paleti ponuđenih opredjeli doktorant, prema vlastitim istraživačkim interesima i projektu doktorske disertacije koji predstavlja njegovu istraživačku orijentaciju. Moduli se realiziraju kroz predavanja, seminare i kontakte u individualnom radu sa kandidatom.

Ispitne obaveze iz pojedinih obaveznih modula obavljaju se pred nastavnikom zaduženim za modul, odnosno pred nastavnikom koji je nosilac izbornog modula za koji se kandidat opredjelio. Eksplikacija znanja u obje forme izražava se kroz jedinstvenu ocjenu i predstavlja konačni ishod u zadovoljenju zahtjeva za određeni modul.

Nastavni plan i program čine cjeline nastavnih modula, koje predstavljaju tematski sadržaj studija i definiraju ukupne uvjete i kriterije.

2.1. Opis oblasti

Filozofija

OPIS SADRŽAJA

Doktorski studij *Filozofija i evropski identitet* sadržajno je orjentiran na izlaganje pretpostavki

modernog evropskog identiteta i razumijevanje filozofije kao mišljenja koje u bitnom određuje ovaj identitet. Različni aspekti koji se ovdje pojavljuju kao pretpostavka razvijanja i utemeljenja evropskog identiteta, sagledani u njihovim pretpostavkama otvaraju mogućnost interpretacije jedinstva evropskog identiteta, kao duhovne i znanstvene cjeline u kojoj se realiziraju i definiraju različna društvena i politička uređenja, stvarajući mogućnost razumijevanja evropske zbiljnosti u njenoj cjelini. Ovdje se povijesne i kognitivne pretpostavke znanja razumijevaju kao aspekti metafizike i društvene ontologije, u kojim se utemeljuje realni smisao moderne Evrope.

CILJEVI I PREDMETNO SPECIFIČNE KOMPETENCIJE

Cilj studija *Filozofija i evropski identitet* jeste otvoriti perspektive razumijevanja filozofijske misli u suvremenim značenjima i na taj način pitanje evropskog identiteta situirati kao centralno pitanje kulturnog, političkog i teorijskog diskursa današnje Evrope.

U konačnom cilju doktorant bi dobio znanje neophodno za istraživanje i artikuliranje problema modernog identiteta i filozofijske misli u njenim glavnim pravcima i temeljnim određenjima, koja predstavljaju i pretpostavku uspostavljanja realnog društvenog sadržaja današnje Evrope i modernog svijeta uopće.

2.2. Opis podoblasti (Historija filozofije)

OPIS SADRŽAJA

Modul sadržajno obuhvata sve periode mišljenja odlučno važne za utemeljenje evropskog identiteta. U tom smislu u oblasti historije filozofije bila bi razmatrana sva ključna mjesta antičke, srednjevijekovne, novovjekovne i moderne filozofije. Sadržaj problematizira pitanje zasnivanja i određenja moderne, u kojem se temeljno radi o istraživanju usmjerenom na razumijevanje mišljenja i znanja u metafizici i epistemologiji i logici.

CILJEVI I PREDMETNO SPECIFIČNE KOMPETENCIJE

Cilj predmetnog sadržaja oblasti historije filozofije jeste pokazati jedinstvo znanstvenog mišljenja u duhovnim znanostima, poglavito metafizici. Iz ovog jedinstva se, kroz samostalan istraživački rad, doktorant upućuje na razumijevanje i interpretiranje temeljnih značajki metafizike i evropskog identiteta.

Kandidat na ovaj način stiče kompetencije istraživača sa kojim je osposobljen za samostalan rad i dalji istraživački razvoj u oblasti duhovnih i društvenih znanosti. Njegove se kompetencije prije svega odnose na najviši stupanj poznavanja filozofijskog naslijeđa i mogućnost suvremenog interpretativnog djelovanja u javnosti i obrazovnim institucijama.

(Logika)

OPIS SADRŽAJA

Logika je kao znanstvena disciplina sastavni dio logičke znanosti koja obuhvata kompleksna

istraživanja kognitivnih sposobnosti, lingvističkih kompetencija, epistemoloških pretpostavki, ontoloških teorija, prirodnih i artificijelnih sistema koji imaju sposobnost postavljanja pretpostavki i izvođenja zaključaka. Reducirana samo na tehniku i metode izvođenja zaključaka logika je znanost o zaključivanju, dokazivanju, i formalno ispravnom mišljenju. Na drugoj strani, mišljenje se odvija u kognitivnim modelima, u različitim simboličkim i semantičkim strukturama, sa različitim pragmatičkim intencijama koje mišljenje situiraju u svijet života, u svijet prakse, u svijet lingvističkih kompetencija koje sudjeluju u racionalizaciji ljudskog govornog i fizičkog djelovanja. Simplificirano rečeno, logika se bavi karakterizacijom (1) *misli* ili misaonog sadržaja izraženih u (2) *iskazima* koji su izneseni (iskazani ili izrečeni) u formi u kojoj se tvrdi (3) *postojanje* ili nepostojanje nekog stanja stvari ili *činjenice*. Različiti su i načini na koje se logika bavi navedenim predmetima: ona otkriva valjane oblike misli (logičke forme), karakterizira njihov tip općenitosti i, konacno, postavlja pravila i zakone njihovih formacija i transformacija u druge forme višeg ili nižeg tipa općenitosti.

CILJEVI I PREDMETNO SPECIFIČNE KOMPETENCIJE

Izučavanje logike u različitim kognitivnim i jezičkim modelima, u različitim semantičkim, strukturalnim i pragmatičkim dimenzijama, ima za cilj da pruži znanje studentima doktorskih studija o multidimenzionalnom djelovanju logičke kompetencije kroz sljedeće aspekte: (1) logika kao intuitivna sposobnost; (2) logika kao kalkulativna vještina; (3) logika kao znanost; (4) logika kao skup tehnika karakterizacije istinosne vrijednosti; (5) logika kao znanstveno sredstvo; (6) logika kao artificijelni jezik, i (7) logika kao filozofska disciplina. Unutar ovih karakterizacija odvija se istraživanje različitih modela logike i kognicije. Kognitivni modeli monotonijske (klasične) logike: *calculus iskaza* i *calculus predikata*. Kognitivni modeli nemonotonijske (neklasične) logike: *modalna logika*, *viševrijednosna logika*, *probabilistička logika*, *fuzzy logika*. Na ovim modelima logike istražuju se kognitivni modeli primjene logike na: *Zaključivanje zasnovano na slučaju (Case - Based Reasoning)*, *Analogijsko planiranje (Analogical Planning)*, *Rješavanje problema (Problem Solving)* *Donošenje odluka (Decision Making)*, *Logičko programiranje (Logical Programing)*, *Grafičko zaključivanje (Graphical Reasoning)*, *Računanje riječima (Computing with Words)*, *Računanje percepcijom (Computing with Perception)*, *Računanje informacijom (Computing with Informatio)*. Iz relacije koju ustanovljuju modeli logike, modeli kognicije i modeli društvene ontologije moguće je dati karakterizaciju položaja i uloge modernog evropskog čovjeka u eri informacijske i komunikacijske tehnologije, o načinu njegovog ustrojstva kognitivnih sposobnosti, njegovih govornih i fizičkih rekacija, njegove mentalne arhitekture i nacina racionalizacije njegove prakse.

(Teorija spoznaje)

OPIS SADRŽAJA

U Teoriji spoznaje istražuje se spoznaja kao najšira i najobuhvatnija osnova ljudskog znanju uopšte unutar koje se reflektiraju i fundiraju partikularne teorije i metode različitih područja spoznavanja. Studenti se upoznaju s ulogom različitih filozofskih i znanstvenih disciplina sa stanovišta sadržaja spoznaje, procesa spoznavanja, intencionalnosti, rekonstrukcije spoznajnog sadržaja u teoriji i praktičkom djelovanju. U realciju se dovode i proučavaju različite, katkada i potpuno suprotstavljene, koncepcije ontoloških i epistemoloških pretpostavki spoznajnog procesa kojem se u teoriji spoznaje

pristupa sa stanovišta problematiziranja izvora i primjene spoznatog. Sadržaj predmeta izlaže se u nekoliko sklopova. Prvi sklop je posvećen karakterizaciji klasične teorije spoznaje kao teorije o porijeklu i primjeni ideja. Drugi sklop je posvećen karakterizaciji temeljnih epistemoloških koncepata kao teorijskoj osnovi znanstvenog znanja. Treći sklop je posvećen karakterizaciji kognitivnih sposobnosti, kognitivnih modela inteligentnog ponašanja, simboličke i artifičijelne inteligencije. U ta tri sklopa na holistički način okupljena su znanja moderne filozofije i znanosti o modelima racionalizacije ljudskog govornog i fizičkog djelovanja koje je vođeno logikom i lingvističkom kompetencijom.

CILJEVI I PREDMETNO SPECIFIČNE KOMPETENCIJE

Osnovni cilj ovog predmeta jeste da studentima pruži uvid u bit spoznajnog odnosa koji nastaje u triangulaciji između čovjeka, svijeta i jezika, uvid u funkcioniranje spoznajnih sposobnosti ljudskog bića u nižim kognitivnim aktivnostima (percepcija, memorija, pažnja) i višim kognitivnim aktivnostima (logičkoj i lingvističkoj), uvid u semantičku i strukturalnu dimenziju znanstvenog formuliranja spoznajnih uvida o sebi, o drugom i o svijetu. Pri tome se izlažu interdisciplinarna znanja i rezultati primjene konzorcija metodologija na području istraživanja kognitivnih sposobnosti fizičkih inteligentnih sistema (ljudi, životinja, strojeva) koji upotrebljavaju simboličku reprezentaciju. Kognitivna znanost se posmatra kao krovni naziv jedne jednog skupa znanstvenih i filozofskih disciplina i pristupa proučavanju kognitivnih procesa, stanja stvari i procedura. Pri tome se uzima filozofska medijacija različitih disciplina kao heuristička redefinicija znanstvenih paradigmi ili kao pokretač novih znanstvenih otkrića koja se tek naziru ili koja bi mogla postati moguća razvojem drugačijeg gledanja na hipotetički i konsekvencijski odnos u samom središtu logičke sintakse znanosti. Kroz različite sklopove iznose se neurobiološke, lingvističke, perceptivne, psihološke, mikro i makroanatomske pretpostavke oraganizacije kognitivne aktivnosti i mogućnosti njihove konstrukcije u računarskim modelima opažanja, memorije, djelovanja. Pri tome se logička struktura i simbolička reprezentacija istražuju kao temeljne pretpostavke kognitivnih procesa inteligentnih fizičkih sistema.

2.3. Sadržaj studijskog programa po oblicima rada: Opis modula (nastavni i nenastavni oblici rada)

Doktorski studij *Filozofija i evropski identitet* se sastoji od tri obavezna modula i tri izborna. Kandidati izborne module biraju prema ponudenoj listi, vođeni vlastitim istraživačkim ciljevima i predmetom istraživanja u doktorskoj disertaciji. U tom smislu se strukturiraju izborni moduli koji mogu odgovoriti na interese kandidata i njihove zahtjeve za proširenjem znanja u određenoj oblasti. Obavezni moduli su određeni prema temeljnim znanjima koja su potrebna za razumijevanje i sticanje uvjeta interpretacije fenomena modernog svijeta.

2.3.1. Obavezni modul / predmet

Obavezni modul I: EPISTEMOLOŠKE I KOGNITIVNE PRETPOSTAVKE IDENTITETA

Cilj modula /predmeta:

Osnovni cilj ovog modula jeste da studentima dokorskog studija pruži uvid u bit spoznajnog odnosa kojeg određuju epistemološke i kognitivne pretpostavke kroz strukturu znanja i strukturu spoznavanja

općenito, a onda kroz semantičku historiju i pragmatičku dimenziju idioma identifikacije i reprezentacije koji proizilaze iz jedne određene kulturne, društvene, psihosocijalne i psiholingvističke ontogeneze. Pitanje identiteta se ovdje tretira sinoptički i sinergijski, iz relacija koje sačinjavaju holizam mentalnog. Pozicija holizma mentalnog dovodi se u vezu sa holizmom identiteta koji se konstituira u triangulaciji između čovjeka, svijeta i jezika, kroz uvid u funkcioniranje spoznajnih sposobnosti ljudskog bića u nižim kognitivnim aktivnostima (percepcija, memorija, pažnja) i višim kognitivnim aktivnostima (logičkoj i lingvističkoj), te kroz uvid u semantičku i strukturalnu dimenziju znanstvenog formuliranja spoznajnih uvida o sebi, o drugom i o svijetu. U relaciju se dovode i proučavaju različite, katkada i potpuno suprotstavljene, koncepcije epistemoloških i kognitivnih pretpostavki spoznajnog procesa kojem se u teoriji spoznaje pristupa sa stanovišta problematiziranja izvora i primjene spoznatog.

Način provjere znanja:

Na kraju semestra u kojem se izvodi obavezni modul studenti su dužni uraditi pismeni test. U toku semestra studenti su dužni uraditi jedan esej na temu koju sami predlože iz područja kojim se modul bavi (epistemološke i kognitivne teorije).

Obavezna literatura:

1. Nijaz Ibrulj. Stoljeće Rearanžiranja. FDT. Sarajevo, 2005.
2. Nijaz Ibrulj. Uvod u kognitivnu znanost. www.academia-analitica.org
3. Adam Morton. A guide through the theory of knowledge. Malden, MA: Blackwell Pub., 2003.
4. Nicholas Rescher. Epistemology: an introduction to the theory of knowledge. Albany: State University of New York Press, 2003.
5. Robert Audi. Epistemology: a contemporary introduction to the theory of knowledge. New York: Routledge, 2003.
6. Charlotte Hess and Elinor Ostrom (ed.). Understanding knowledge as a commons: from theory to practice. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2007.

Dodatna i preporučena literatura:

Dodatna literatura će biti određena kandidatu prema njegovom istraživačkom opredjeljenju.

Obavezni modul II: POVIJESNOFILOZOFESKE PRETPOSTAVKE EUROPSKOG IDENTITETA

Cilj modula:

Upoznati studente sa ključnim odrednicama evropskog mišljenja od antike do prosvjetiteljstva, ali sa naročitim naglaskom na filozofske pretpostavke razvoja znanosti i političke teorije u Evropi.

Sadržaj modula:

Filozofska, znanstvena i politička misao u antičkoj Grčkoj; Homeros i politička misao; Etika i politika i predokratesovskoj filozofiji; Protagoras i demokratija; Sokrates između demokratije i oligarhije; Platonova *Politeia*; Etika i politika u Aristotelesovoj filozofiji; Kozmopolitizam u antičkoj filozofiji; Antička i suvremena demokratija; Kršćanstvo i filozofija; Srednjovjekovna politička misao; Filozofija, znanost i politička teorija u novom vijeku; Prosvjetiteljstvo i suvremena demokratija

Način provjere znanja: U toku semestra kandidat je dužan izraditi jedan esej na zadatu temu. Na kraju semestra u kojem se izvodi obavezni modul studenti su dužni uraditi pismeni test.

Obavezna literatura:

1. W. C. K. Guthrie, *A History of Greek Philosophy, vol. I- VI*, Cambridge University Press, Cambridge, 1962 -1981.
2. Bruno Snell, *The Discovery of Mind: The Greek Origins of European Thought*, trans. T. G. Rosenmeyer, Harvard University Press, Cambridge, Mass., 1953.
3. Christian Maier, *The Greek Discovery of Politics*, trans. D. McIntock, Harvard University Press, Cambridge, Mass., London, 1990.
4. Cynthia Farrar, *The Origins of Democratic Thinking: The Invention of Politics in Classical Athens*, Cambridge University Press, Cambridge, 2008.
5. Ryan K. Balot ed., *A Companion to Greek and Roman Political Thought*, Blackwell, Oxford, 2009.
6. Stephen Salkever ed., *The Cambridge Companion to Ancient Greek Political Thought*, Cambridge University Press, Cambridge, 2009.
7. Gyula Klima with Fritz Allhoff & Anand Jayprakash Vaidya eds., *Medieval Philosophy: Essential Readings with Commentary*, Blackwell, Oxford, 2007.
8. J. H. Burns ed., *The Cambridge History of Medieval Political Thought c. 350~c. 1450*, Cambridge University Press, Cambridge, 2008.
9. Anthony Pagden ed., *The Idea of Europe: From Antiquity to the European Union*, Woodrow Wilson Center Press and Cambridge University Press, Cambridge, New York, 2002. "
10. Heikki Mikkeli, *Europe as an Idea and Identity*, Macmillan Press, London, 1998.
11. Kevin Wilson and Jan van der Dussen eds., *History of the Idea of Europe*, Routledge, 1995.
12. Geoffrey Treasure, *The Making of Modern Europe, 1648 ~ 1850*, Routledge, London & New York, 2003.

Dodatna i preporučena literatura:

Dodatna literatura će biti određena kandidatu prema njegovom istraživačkom opredjeljenju.

Obavezni modul III:

METAFIZIKA I MODERNITET/ Metafizičke odrednice evropskog identiteta

Cilj modula:

Osnovni cilj modula jeste kandidata učiniti kompetentnim istraživačem u oblasti povijesti filozofije i sa tog osnova razumijevanja ove povijesti u njenim suvremenim značajkama.

Sadržaj modula se nalazi u slijedećim temama:

Zasnivanje modernog mišljenja u Kantovoj transcendentalnoj filozofiji, razvoj i utemeljenje transcendentalne filozofije, Fichteova interpretacija i povijesno-filozofijski odnosi sa Kantovom filozofijom, Jacobi i naslijeđe transcendentalne filozofije, Kant i pitanje evropskog identiteta, Schellingov pokušaj dovršenja transcendentalne filozofije, Metafizika spoznaje i razumijevanje znanja u transcendentalnoj filozofiji, Zasnivanje svijeta u metafizici i relacije prema društvenoj zbilji, Hegelova spekulativna filozofija i povijesnost mišljenja, Hegelovo određenje duha i evropski identitet, Lessing i kraj prosvjetiteljstva u kontekstu razumijevanja filozofije njemačkog idealizma, Martin Heidegger i zadaća mišljenja, suvremena fenomenologija i socijalna epistemologija, Fenomenologija duha i suvremene fenomenološke orijentacije, Moderna i naslijeđe hermeneutike, Razlika u Hegelovom i Heideggerovom shvatanju povijesnosti i tendencije moderne, Kraj moderne i zadaća metafizike. Način provjere znanja: U toku semestra kandidat je dužan izraditi jedan esej na zadatu temu. Nakon završetka nastavnih obaveza, kandidat je dužan uraditi esej i u usmenoj formi braniti postavke koje je iznio u svom radu.

Obavezna literatura:

1. Bernhard Waldenfels, *Verfremdung der Moderne*, Göttingen 2001
2. Hans Blumenberg, *Die Genesis der kopemikanischen Welt*, Frankfurt am Main 1975
3. Dieter Henrich, *Bewußtes Leben*, Stuttgart 1999
4. G. W. F. Hegel, *Werke*, Frankfurt am Main 1986
5. Immanuel Kant, *Werke*, Frankfurt am Main 1977
6. Manfred Frank, »Unendliche Annäherung«, Frankfurt am Main 1997
7. Kurt Hübner, *Die Wahrheit des Mythos*, München 1985
8. Samir Arnautović, *Filozofijska ishodišta moderne*, Sarajevo-Zenica 2004.
9. Samir Arnautović, *Transcendentalna filozofija i odrednice moderne*, Sarajevo-Zadar 2009.

Dodatna i preporučena literatura:

Dodatna literatura će biti određena kandidatu prema njegovom istraživačkom opredjeljenju.

2.3.2. Izborni modul

Izborni doktorski seminar I:

MODELI RACIONALIZACIJE SPOZNAJE I DJELOVANJA

Cilj seminara:

Osnovni cilj seminara je da rasvijetli koncept racionalizacije u njegovoj biti i u njegovoj primjeni kroz razmatranje različitih modela ili različitih koncepata ljudskog racionaliteta i ljudske kognicije orijentirane na logiku a koji su najzastupljeniji u zapadnoevropskoj znanosti i filozofiji. Seminar tematizira pitanje šta konstituira globalni koncept racionalnosti, bilo teorijske (znanstvene) bilo praktične (moralne), i šta je to što ova dva koncepta integrira u individualni identitet osobe. Vodeća topika na ovom području istraživanja je Kako se racionalno *uvjerenje* i racionalna *poželjnost* u epistemološkom smislu odnose prema konceptima racionalnog *opravdanja / utemeljenja* (rational justification) i racionalne *prihvatljivosti / razložnosti*. Kao sub-topike u ovom pristupu pojavljuju se modeli govornog djelovanja i socijalnog, fizičkog, moralnog djelovanja koji se temelje na različito karakteriziranim konceptima intencionalnosti i djelovanja / ponašanja. Da li je cjelokupna epistemologija samo jedno poglavlje psihologije (Quine) ili je cjelokupna filozofija psihologije jedno

poglavlje aktivnosti (a ne teorije) interpretacije (Wittgenstein), ili je aktivnost interpretacije jedan model iskustva-o tim pitanjima seminar treba pokrenuti razmatranja.

Sadržaj seminara:

Formalno-logička i aksiomatski model racionalizacije spoznaje i djelovanja. Dijalektički model racionalizacije diskursa. Fenomenološki model racionalizacije spoznaje. Hermeneutički model racionalizacije diskursa. Simboličko-analitički model racionalizacije diskursa. Dekriptivni model racionalizacije diskursa. Probabilistički model racionalizacije diskursa. Modalni i viševrijednosni model. Fuzzy model i viševrijednosni model racionalizacije diskursa. Neformalni model - racionalizacije diskursa. Univerzalni pragmatizam, strukturalizam, neostrukturalizam. Komunikativna racionalizacija diskursa (Habermas). Stratešai / instrumentalna racionalizacija.

Način provjere znanja:

Sudjelovanje u doktorskom seminaru.
Proseminarska eksplikacija

Obavezna literatura:

1. Hanna, Robert (2006): *Rationality and logic*: Massachusetts Institute of Technology. Cambridge.
2. Audi, R. (2001): *The Architecture of Reason*. New York: Oxford University Press.
3. Searle, R. Joh (2003): *Rationality in Action*. Oxford University Press.

Dodatna i preporučena literatura:

Dodatna literature će biti odabrana prema usmjerenju kandidata.

Izborni doktorski seminar II: LOGIČKA STRUKTURA GOVORNIH RADNJI

Cilj seminara:

Osnovni cilj seminara je upoznavanje studenata sa racionalnom strukturom jezika odnosno s mogućnostima razumijevanja i upotrebe prirodnih i umjetnih jezika u različitim vrstama diskursa, u različitim formama dizajniranja govornih situacija (ilokutivnim, performativnim, konstativnim), u različitim informacijskim i komunikacijskim ambijentima upotrebe simbola i inteligentnog postupanja. Logička struktura asertivnih iskaza, logička struktura propozicionalnih iskaza, logička struktura nepreciznih iskaza, logička struktura iskaza djelovanja dovodi se u vezu sa aspektima klasične i neklasičnih logika. Pri tome se istražuje intencionalni karakter i uzročno-posljedična implikacija govornih radnji sa vrstama konsekvencijalnih i kondicijskih situacija proizvedenih referencijalnim svojstvima jezika i logičkom formom određene vrste iskaza. Temeljno pitanje je Koje su konsekvence izbora vokabulara i forme diskursa za određivanje identitetskih reakcija i mentalitetskog backgrounda čovjeka?

Sadržaj seminara:

Seminar započinje razmatranjem problema identifikacije i re-identifikacije partikularnih entiteta u prirodnom jeziku i uz pomoć kategorija... izloženog u djelu *Individuals* autora Petera Frencisa Strawsona. Razlika između gramatičke klasifikacije izraza i logičkih relacija misli koja je izražena. Izlaže se Strawsonov koncept kategorijalne i atributivne upotrebe izraza u iskazima i govornim radnjama. Nakon toga u fokus seminara stavlja se Austinova tvrdnja "*to say something is to do something*". Analizira se podjela na ilokucijske, perlokucijske, performativne, informativne i konstativne govorne radnje. U razmatranja se uvodi Searlov opis ilokucijske logike. Nakon toga objašnjava se Searlov koncept govornih činova, razlika između referncije i predikacije, i Searleova kritika slogan "*Meaning Is Use*". Istraživanja se okreću ka razmatranju logičke forme različitih vrsta iskaza: asertivnih iskaza, propozicijskih stavova, nepreciznih iskaza, iskaza djelovanja. Eksplicira se Davidsonov koncept redeskripcije i racionalizacije, koncept anomalije konceptualizacije i parcijalne teorije istine. Razmatra se logička forma iskaza djelovanja. Seminar se završava Zadehovim konceptom nepreciznih iskaza i neprecizne informacije, mogućnosti fuzzy logike i *soft computinga* u procesu računanja riječima i računanja informacijom.

Predmetno specifične komponente: znanja s područja semiotike i lingvistike. Znanja s područja formalne logike, znanja s područja matematičke logike i fuzzy logike, znanja s područja kognitivne znanosti (kognitivne psihologije, neuropsihologije, računarske semantike), znanje s područja informatike.

Način ispitivanja:

Rad u seminaru
Proseminarska eksplikacija.

Obavezna literatura:

1. Strawson, P.F., *Individuals. An Essay in Descriptive Metaphysics*. Oxford, 1959.
2. Austin, J. L., *How to do Things with Words*. Harvard University Press. Cambridge, Massachusetts, 1962.
3. Searle, J. R., *Speech Acts. An Essay in the Philosophy of language*. Cambridge Univ. Press, 1969
4. Chomsky, N., *Gramatika i um*. Sazvježđa, Nolit. Beograd 1974.
5. Davidson, D., *Inquiries into Truth and Interpretation*. Oxford, 1984.
6. Davidson, D., *Essays on Actions and Events*. Oxford, 1984.
7. Zadeh, L.A., Kacprzyk, J., *Computing with Words in Information/Intelligent Systems 2: Applications (Studies in Fuzziness and Soft Computing)*. Physica-Verlag. Hamburg, New York, 1999.

Dodatna i preporučena literatura:

1. Wittgenstein, L., *Logično-filozofski traktat*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1976.
2. Wittgenstein, L., *Filozofska istraživanja*. Nolit, Beograd, 1974.

3. Davidson, D., *Truth, Language, and History*. Clarendon Press. Oxford, 2005.
4. Davidson, D., *Problems of Rationality*. Oxford University Press, 2004.
5. Wang, P. P., *Computing with Words*. Wiley-Interscience; 1 edition, 2001.
6. Alston, W. (2000): *Illocutionary Acts and Sentence Meaning*. Cornell University Press.
7. Grice, H.P. (1989): *Studies in the Way of Words*. Cambridge. Harvard University Press.
8. Holdcroft, D. (1978): *Words and Deeds: Problems in the Theory of Speech Acts*. Oxford, Clarendon Press.

Izborni doktorski seminar III:

PLATONOVA TEORIJA IDEJA: SUVREMENE INTERPRETACIJE

Cilj seminara: Neki stručnjaci smatraju da je Platonova teorija ideja ne samo centralna teorija Platonove filozofije, nego da je najvažnija u cijeloj povijesti filozofije. Cilj seminara je uputiti studente u najvažnije suvremene interpretacije ove iznimno važne filozofske teorije.

Sadržaj seminara: Sokratesova filozofija i teorija ideja; Šta su ideje?, Ideje i osjetilni svijet, Platonova samokritika, Idealna država, Ideje u Platonovoj kozmologiji, Aristotelesova kritika teorije ideja.

Način provjere znanja: U toku semestra kandidat je dužan izraditi jedan esej na zadatu temu, a na kraju semestra u formi razgovora braniti teze završnog eseja.

Obavezna literatura:

1. Platon, *Fedon, Država, Parmenides* (izdanja po izboru)
2. W. C. K. Guthrie, *A History of Greek Philosophy*, vol. 4: Plato, The Man and his Dialogues: Earlier Period, Cambridge University Press, Cambridge, 2000 (prvo izdanje 1975); vol. 5: The Later Plato and the Academy, Cambridge University Press, Cambridge, 2001 (prvo izdanje 1978);
3. W. D. Ross, *Plato's Theory of Ideas*, Clarendon Press, Oxford, 1951, ili prijevod W. D. Ross, *Platonova teorija ideja*, KruZak, Zagreb, 1998;
4. R. Kraut (ed.), *The Cambridge Companion to Plato*, Cambridge University Press, Cambridge, 1999, poglavlje 9 i 12 (str. 277 - 310; 365 - 396);
5. G. Fine (ed.), *Plato 1: Metaphysics and Epistemology*, Oxford University Press, Oxford, 1999, poglavlja 5, 6 i 7 (str. 143 - 214);

Dodatna i preporučena literatura:

1. C. Kahn, *Plato and the Socratic Dialogue: The Philosophical Use of a Literary Form*, Cambridge University Press, Cambridge, 1999, (prvo izdanje 1996), poglavlje 11 (str. 329 - 370);
2. C. Gill & M. M. McCabe (eds.), *Form and Argument in Late Plato*, Clarendon Press, Oxford, 2000, poglavlja 1 i 2 (str. 5-78);
5. A. Nehamas, *Virtues of Authenticity: Essays on Plato and Socrates*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1999, poglavlja 9 i 10 (str. 176 - 223);
4. G. Fine, "Separation", *Oxford Studies in Ancient Philosophy* 2 (1984), 31 -87;
5. G. Vlastos, " 'Separation' in Plato", *Oxford Studies in Ancient Philosophy* 5 (1987), 187 - 196;

6. K. M. Sayre, *Plato's Late Ontology: A Riddle Resolved*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1983;
7. S. C. Rickless, *Plato's Form in Transition: A Reading of the Parmenides*, Cambridge University Press, Cambridge, 2007;
8. G. Fine, *On Ideas: Aristotle's Criticism of Plato's Theory of Forms*, Clarendon Press, Oxford, 2004 (prvo izdanje 1993).

Izborni doktorski seminar IV: PLATONOVA POLITIČKA FILOZOFIJA

Cilj seminara:

Osnovni cilj seminara je uputiti studente u glavne postavke Platonove političke filozofije, ali i tematizirati utjecaj te teorije na kasnije mislioce.

Sadržaj seminara: Platonova odbrana pravednosti, Analogija grada i duše, Filozofi vladari, Da li je ostvariva idealna država?, *Zakoni* i *Politeia*, Platon i demokratija, Platon i totalitarizam.

Način provjere znanja: U toku semestra kandidat je dužan izraditi jedan esej na zadatu temu, a na kraju semestra u formi razgovora braniti teze završnog eseja.

Obavezna literatura:

1. Platon, *Država* (izdanje po izboru)
2. Platon, *Zakoni* (izdanje po izboru)
3. Malcolm Schofield, *Plato: Political Philosophy*, Oxford University Press, Oxford, 2006.
4. Gail Fine (ed.), *Plato 2: Ethics, Politics, Religion, and the Soul*, Oxford University Press, Oxford, 1999., str. 207 - 308.

Dodatna i preporučena literatura:

5. Julia Annas, *An Introduction to Plato's Republic*, Clarendon Press, Oxford, 1981.
6. Gerasimos Santas (ed.), *The Blackwell Guide to Plato's Republic*, Blackwell, Oxford, 2006.
7. Roger Huard, *Plato's Political Philosophy: The Cave*, Algora Publishing, New York, 2007.
8. Karl Popper, *Otvoreno društvo i njegovi neprijatelji*, tom 1., Pravni centar, Fond Otvoreno društvo BiH, Sarajevo, 1998.
9. Nickolas Pappas, *Plato and the Republic*, Routledge, London & New York, 2000.
10. Hugh H. Benson (ed.), *A Companion to Plato*, Blackwell, Oxford, 2006.
11. George Klosko, *The Development of Plato's Political Theory*, Oxford University Press, Oxford, 2006.
12. Stanly Rosen, *Plato's Republic: A Study*, Yale University Press, New haven & London, 2005.

Izborni doktorski seminar V:**TRANSCENDENTALNA FILOZOFIJA I EVROPSKI IDENTITET**

Cilj seminara: Osnovni cilj seminara je kandidata uputiti na moderne konzekvence transcendentalne filozofije u evropskom identitetu. U tom smislu pokazati da se modernitet zasniva u mišljenju transcendentalne filozofije, a da svoje pretpostavke ima u kraju prosvjetiteljstva.

Sadržaj seminara se nalazi u slijedećim temama izlaganja: Zasnivanje transcendentalne filozofije u kritici metafizike, Lessing i kraj prosvjetiteljstva, Kantovo pitanje metafizike, Određenje znanja u Kantovoj filozofiji, Pojam subjekta i pitanje identiteta, Fichteov pojam identiteta, Subjektivitet kao čista kategorija i određujuća instanca zbiljnosti, Schellingovo pitanje slobode, Hegelova metafizika subjektiviteta i kraj transcendentalne filozofije, Kantova sintagma vječnog mira i ideja Evrope, Kultura, država i identitet u Hegelovoj filozofiji, Jacobi i problem djelovanja, Evropsko mišljenje i moderna znanost, Mišljenje običajnosti u njemačkom idealizmu i politički identitet Evrope, Hamannovo mišljenje kulturnog identiteta, Evropski identitet i mišljenje kao takvo.

Način provjere znanja: U toku semestra kandidat je dužan izraditi jedan esej na zadatu temu, a na kraju semestra u formi razgovora braniti teze završnog eseja.

Obavezna literatura:

1. Immanuel Kant, Werke
2. J. G. Fichte, Werke
3. F. W. J. Schelling, Über das Wesen der menschlichen Freiheit
4. G. W. F. Hegel, Phänomenologie des Geistes
5. Friedrich Heinrich Jacobi, Über das Unternehmen des Kritizismus, die Vernunft zu Verstand zu bringen
6. Friedrich Heinrich Jacobi, Über gelehrte Gesellschaften, ihren Geist und Zweck
7. Friedrich Heinrich Jacobi, Von den göttlichen Dingen und ihrer Offenbarung

Dodatna i preporučena literatura:

Dodatna literatura se sastoji od receptivne literature i određuje se u komunikaciji sa kandidatom, nakon odabira teme eseja za završni rad.

Izborni doktorski seminar VI: FENOMENOLOGIJA ŽIVOTNOG SVIJETA

Cilj seminara:

Kroz izlaganje tematike suvremenog fenomenološkog razumijevanja svijeta, kandidate uputiti na različne aspekte mogućnosti filozofijskog razumijevanja svakodnevnosti i strukture suvremenog svijeta kroz kontekst fenomenološkog razumijevanja.

U razmatranju ovih problema, studenti će moći sagledati odnose različnih pravaca u suvremenoj filozofiji i suvremeno filozofijsko mišljenje shvatiti kao jedinstveno interkontekstualno znanstveno izlaganje svijeta. S obzirom na tematiku dokorskog studija, ovdje će posebno biti naglašeno razumijevanje evropskog identiteta u uvjetima globalne civilizacije i evropskih integracija. Ideja Evrope će na taj način biti osvijetljena u područjima koja je određuju izvan ekonomskih i političkih interesa i koja predstavljaju pretpostavku za artikulaciju ovih interesa. U konačnom, studenti će kroz filozofijsko mišljenje, dobiti mogućnost razumijevanja suvremenog svijeta kako u individualnosti modernog čovjeka, tako i u općim značenjima utemeljenja globalne civilizacije i uopće njenog poimanja kroz različne fenomene. U filozofijskom smislu, oni će dobiti mogućnost novog artikuliranja vlastitih znanstvenih interesa i razumijevanja filozofije u kontekstu suvremenog značenja njene cjelovitosti i kompetentnosti.

Sadržaj seminara:

Seminar započinje razmatranjem zasnivanja svijeta u Husserlovoj fenomenologiji i značenjima koja ovo zasnivanje u ishodištu dobija u fenomenologiji Bernharda Waldenfelsa. Ovdje se Waldenfelsova fenomenologija artikulira kao fenomenologija životnog svijeta, odakle se i fenomenologijsko mišljenje u cjelosti razumijeva kroz prizmu ovog izlaganja. U tom kontekstu se komparira ideja životnog svijeta sa Henrichovim izlaganjem 'svjesnog života' i značenjima koja se artikuliraju kroz zajedničke utjecaje. U daljem toku seminara se postavlja pitanje fenomenološkog razumijevanja suvremenog svijeta, s obzirom na pretpostavke u značenjima preplitanja kultura i smisla mreže životnih svjetova. Seminar u konačom razmatra suvremenu fenomenologiju u kontekstu fenomenološke epistemologije, gdje se razvoj fenomenološke misli prepoznaje kroz povijest filozofije kao razvoj ideje Hegelove *Fenomenologije duha*, koja ovdje dobija značenje razumijevanja svakodnevnosti i postavljanja filozofije u kontekst interpretativnog mišljenja. U tome se odvija svojevrsna kritika metafizike, koja nema zadaću njenog dokidanja, nego transformacije mišljenja iz same njegove tradicije.

Način provjere znanja:

Razgovor na temu seminarskog rada

Sudjelovanje u seminaru

Proseminarska eksplikacija

Obavezna literature:

Bernhard Waldenfels, *Topographie des Fremden*, Frankfurt am Main 1997

Bernhard Waldenfels, *Antwortregister*, Frankfurt am Main 1994

Dieter Henrich, Grundlegung aus dem Ich, Frankfurt am Main 2004

Dieter Henrich, Philosophie im Prozeß der Kultur, Frankfurt am Main 2006

Manfred Frank, Conditio Modema, Frankfurt am Main 1993

Reiner Wiehl, Subjektivität und System, Frankfurt am Main 2000

Hans Blumenberg, Wirklichkeiten in denen wir leben, Stuttgart 1981

Dodatna i preporučena literatura:

Dodatna literature se određuje u dogovoru sa kandidatom, uvažavajući temu završnog rada.

2.3.3. Nenastavni oblici rada

Konsultacije, sudjelovanje na simpozijima i javnim raspravama, neformalni razgovori inicirani interesom kandidata.

2.4. Osnovni ciljevi programa i opšte kompetencije koje se pridobijaju s programom

Osnovni cilj doktorskog programa i programskog modula FILOZOFIJA I EVROPSKI IDENTITET jeste da osigura doktorantima temeljna znanja sa područja istraživačkog rada u oblasti filozofije i sa podoblastima historija filozofije, filozofija jezika, logika, i teorija spoznaje. Na taj način će doktoranti razviti kompetencije koje su potrebne za samostalni istraživački rad i aplikaciju znanja na međunarodnom nivou.

Programski modul FILOZOFIJA I EVROPSKI IDENTITET je usmjeren na istraživanje filozofskih, humanističkih, društvenih, lingvističkih, mentalitetskih, spoznajnoteorijskih, logičkih i kulturnih osnova identiteta u evropskoj tradiciji i konsekvenci njegovog formiranja u doba modernog društva, modernih komunikacijskih i informacijskih tehnologija i... Osim toga, doktorski studij treba da otvori pitanje i mogućnosti perspektivističkog karakteriziranja čovjeka i svijeta.

Kompetencije pridobijene doktorskim studijem

1. Analitičnost
2. Upotreba metodoloških sredstava
3. Poznavanje izabranog područja (discipline)
4. Strateško usmjerenje ka izabranoj znanstvenoj oblasti
5. Komunikativnost
6. Stručnost identifikacije i reprezentacije istraživačke teme
7. Razvijanje znanstveno-istraživačke etike
8. Interdisciplinarnost projektovanja

3. Popis svih modula sa nosiocima nastave i brojem (E)CTS studijskih bodova (nastavni rad)

3.1. Obavezni moduli / predmeti

Oblast / Podoblast	Obavezni modul / predmet	Nosioci	ŠIFRA	ECTS	SATI P+S+K
Filozofija (Logika) (Teorija spoznaje)	Obavezni modul/predmet I: EPISTEMOLOŠKE I KOGNITIVNE PRETPOSTAVKE IDENTITETA	Prof. dr. Nijaz Ibrulj	DOS FIL 601	10	160
Filozofija (Historija filozofije) (Antička, srednjovjekovna i novovjekovna filozofija)	Obavezni modul/predmet II: POVIJESNOFILOZOFSKE PRETPOSTAVKE EUROPSKOG IDENTITETA	Prof. dr. Damir Marić	DOS FIL 602	10	160
Filozofija (Historija filozofije) (Suvremena filoz.)	Obavezni modul/predmet III: METAFIZIČKE ODREDNICE EUROPSKOG IDENTITETA	Prof. dr. Samir Arnautović	DOS FIL 603	10	160

3.2. Izborni moduli / Doktorski seminari

Doktorski seminari omogućavaju uže usmjerenje u izabranu oblast studija koju određuje izbor teme disertacije. Nositelji programske linije *Filozofija i evropski identitet* svake godine obezbjeđuju pripremu i izvedbu doktorskih seminara koji su prilagodjeni užem usmjerenju studenata ili temi doktorske disertacije. Izvode se kao doktorski seminari za manju grupu studenata istog usmjerenja ili kao individualni rad sa studentima. Student 3. Stupnja u dogovoru sa mentorom i u skladu sa istraživačkom temom doktorske disertacije izabere seminare u opsegu 30 ECTS. Seminari se izvode u organizovanom obliku studija; oblik izvođenja je prilagodjen broju studenata.

Oblast / Podoblast	Izborni modul / Doktorski seminar	Nosioci	ŠIFRA	ECTS	SATI P+S+K
Filozofija (Logika)	Izborni doktorski seminar I: MODELI RACIONALIZACIJE	Doc. dr. Kenan Šljivo	DOS FIL 701	10	120

(Logika) (Teorija spoznaje)	MODELI RACIONALIZACIJE SPOZNAJE I DJELOVANJA				
Filozofija (Logika) (Filozofija jezika)	Izborni doktorski seminar II: LOGIČKA STRUKTURA GOVORNIH RADNJI	Prof. dr. Nijaz Ibrulj	DOS FIL 702	10	120
Filozofija (Historija filozofije) (Antička filoz.)	Izborni doktorski seminar III: PLATONOVA TEORIJA IDEJA: SUVREMENE INTERPRETACIJE	Prof. dr. Damir Marić	DOS FIL 703	10	120
Filozofija (Historija filozofije) (Antička filoz.)	Izborni doktorski seminar IV: PLATONOVA POLITIČKA FILOZOFIJA	Prof. dr. Damir Marić	DOS FIL 704	10	120
Filozofija (Historija filozofije) (Suvremena filoz.)	Izborni doktorski seminar V: TRANSCENDENTALNA FILOZOFIJA I EVROPSKI IDENTITET	Prof.dr.Samir Arnautović	DOS FIL 705	10	120
Filozofija (Historija filozofije) (Suvremena filoz.)	Izborni doktorski seminar VI: FENOMENOLOGIJA ŽIVOTNOG SVIJETA	Prof. dr. Samir Arnautović	DOS FIL 706	10	120

3.3. Javno predstavljanje istraživačkog rada i odbrana doktorske disertacije (nenastavni rad)

Predstavljanje istraživačkog rada se organizira u vidu javnog izlaganja ideje rada i diskusije na temu koja se uzima za istraživački projekat. Kandidat je dužan ideju rada izložiti na deset kartica i obrazložiti je na dodatnih pet kartica teksta. Prijava, ocjena i odobravanje teme dokorskog istraživanja, kao i sve ostale faze u postupku sticanja doktorata na Doktorskom studiju iz filozofije, vrši se u skladu sa odredbama Pravila studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu – doktorski studij.

Oblik nenastavnog rada	ŠIFRA	ECTS	SAT
Prijava projekta doktorske disertacije (III semestar)	DOS FIL 801	10	200
Istraživački rad i rad na doktorskoj disertaciji: (III, IV i V semestru)	DOS FIL 802 DOS FIL 803 DOS FIL 901	40	600
Odbrana projekta doktorske disertacije (IV semestar)	DOS FIL 804	10	200
Priprema izvornog znanstvenog članka (III semestar)	DOS FIL 805	10	200
Objavljeni znanstveni članak (V semestar)	DOS FIL 902	20	200
Javna odbrana doktorske disertacije (VI semestar)	DOS FIL 903	30	600

3.4. Prikaz modula nastavnih (obaveznih, izbornih) i nenastavnih oblika rada prema godinama, semestrima, satima i kreditnim bodovima

I. GODINA: 60 ECTS

I. semestar

Obavezni modul/predmet I: 10 ECTS
 Obavezni modul /predmet II: 10 ECTS
 Obavezni modul /predmet III: 10 ECTS

II. semestar

Izborni modul / Doktorski seminar: 10 ECTS
 Izborni modul / Doktorski seminar: 10 ECTS
 Izborni modul / Doktorski seminar: 10 ECTS

II. GODINA: 60 ECTS

III. semestar

Prijava projekta doktorske disertacije: 10 ECTS
 Istraživački rad i rad na doktorskoj disertaciji: 10 ECTS
 Priprema izvornog znanstvenog članka: 10 ECTS

IV. semestar

Odbrana projekta doktorske disertacije 10 ECTS
 Istraživački rad i rad na doktorskoj disertaciji: 10 ECTS
 Objavljeni znanstveni članak: 10 ECTS

III. GODINA: 60 ECTS**V. semestar**

Istraživački rad i rad na doktorskoj disertaciji: 20 ECTS

Objavljeni znanstveni članak: 10 ECTS

VI. semestar

Javna odbrana doktorske disertacije: 30 ECTS

4. Kapacitet organizatora (mjesto izvođenja studijskog programa, podaci o prostoru i opremi), te broj mogućih kandidata

Studijski program se izvodi na Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Ove su prostorije potpuno opremljene potrebnom tehničkom opremom. Kandidati imaju pravo koristiti biblioteku Fakulteta i druge kapacitete kojim Fakultet raspolaže, a koji su im potrebni za uspješan rad.

5. Ime i akademske reference odgovorne osobe i svih drugih osoba angažovanih u realizaciji studija

Odgovorna osoba za doktorski studij pod naslovom *Filozofija i evropski identitet* je univerzitetski prof. dr. Samir Amautović.

Na doktorskom studiju *FILOZOFIJA I EVROPSKI IDENTITET* sudjeluju univerzitetski nastavnici:

Dr. Samir Arnautović, redovni profesor na Univerzitetu u Sarajevu, zaposlen na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, Odsjek za filozofiju. Redovni profesor na oblasti filozofija, izabran za predmete: Historija filozofije III i Historija filozofije IV.

Dr. Damir Marić, redovni profesor na Univerzitetu u Sarajevu, zaposlen na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, Odsjek za filozofiju. Redovni profesor na naučnoj oblasti Historija filozofije, izabran za predmete: Historija filozofije I/1, Historija filozofije I/2, Historija filozofije II/1, Historija filozofija II/2, Sokratesova filozofija: suvremene interpretacije, Prava životinja: moralni status životinja u historiji filozofije.

Dr. Nijaz Ibrulj, redovni profesor na Univerzitetu u Sarajevu, zaposlen na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, Odsjek za filozofiju. Redovni profesor izabran za predmete: Logika sa metodologijom socioloških istraživanja I i Logika sa metodologijom socioloških istraživanja II.

Dr. Kenan Šljivo, docent na Univerzitetu u Sarajevu, zaposlen na Filozofskom fakulteta Univerziteta u Sarajevu, Odsjek za filozofiju. Docent izabran na naučnu oblast Teorija spoznaje.

Sarajevu, Odsjek za filozofiju. Docent izabran na naučnu oblast Teorija spoznaje.

6. Uvjeti, nivo i vrstu/oblast obrazovanja kandidata koji mogu upisati studij

Na konkurs za upis na doktorski studij mogu se prijaviti kandidati koji su stekli diploma II ciklus studija iz filozofije, odnosno koji su stekli diplomu mastera iz oblasti filozofije ili drugih humanističkih i društvenih znanosti, kao i magistri nauka iz filozofije ili drugih humanističkih i društvenih znanosti prema predbolonjskom sistemu studiranja. Uvjeti za upis studija utvrđeni su Zakonom o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo i Pravilima studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu.

7. Naučno zvanje koje se dodjeljuje okončanjem studija

Doktor filozofijskih znanosti

UNIVERZITET U SARAJEVU – Filozofski fakultet
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 1 od 2

Šifra predmeta: DOS FIL 601	Naziv predmeta: Epistemološke i kognitivne pretpostavke identiteta		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 10
Status: Obavezni	Ukupan broj sati: 160 Predavanja Seminar Konsultacije		
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet: Prof. dr. Nijaz Ibrulj		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	<p>Osnovni cilj ovog modula jeste da studentima doktorskog studija pruži uvid u bit spoznajnog odnosa kojeg određuju epistemološke i kognitivne pretpostavke kroz strukturu znanja i strukturu spoznavanja općenito, a onda kroz semantičku historiju i pragmatičku dimenziju idioma identifikacije i reprezentacije koji proizilaze iz jedne određene kulturne, društvene, psihosocijalne i psiholingvističke ontogeneze. Pitanje identiteta se ovdje tretira sinoptički i sinergijski, iz relacija koje sačinjavaju holizam mentalnog. Pozicija holizma mentalnog dovodi se u vezu sa holizmom identiteta koji se konstituira u triangulaciji između čovjeka, svijeta i jezika, kroz uvid u funkcioniranje spoznajnih sposobnosti ljudskog bića u nižim kognitivnim aktivnostima (percepcija, memorija, pažnja) i višim kognitivnim aktivnostima (logičkoj i lingvističkoj), te kroz uvid u semantičku i strukturalnu dimenziju znanstvenog formuliranja spoznajnih uvida o sebi, o drugom i o svijetu. U relaciju se dovode i proučavaju različite, katkada i potpuno suprotstavljene, koncepcije epistemoloških i kognitivnih pretpostavki spoznajnog procesa kojem se u teoriji spoznaje pristupa sa stanovišta problematiziranja izvora i primjene spoznatog.</p>		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Tematske jedinice utvrđuje predmetni nastavnik po sedmicama kao i organizaciju nastavnog procesa, utvrđuje nastavnik prije početka semestra.		
Ishodi učenja:	Znanje: Sticanje punih kompetencija iz oblasti tematskog sadržaja predmeta studija. Vještine: Potpuno ovladavanje metodama znanstvenog istraživanja. Kompetencije: Cjelovite kompetencije u oblasti filozofskog istraživanja i sticanja sposobnosti za samostalan istraživački rad.		
Metode izvođenja nastave:	U skladu sa specifičnostima sadržaja koji će biti obuhvaćen na pojedinačnim predavanjima i seminarima, nastava će se u okviru ovog		

	<p>kolegija realizirati kroz <i>frontalni, grupni, individualni i individualizirani oblik rada, interaktivni i kombinovani</i> pri čemu će biti korištene sljedeće metode nastavnog rada: verbalno-tekstualne (<i>analiza teksta, usmeno izlaganje, diskusij</i>), te praktični rad, odnosno izrada seminarskog rada.</p>
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	<p>Na kraju semestra u kojem se izvodi obavezni modul studenti su dužni uraditi pismeni test. U toku semestra studenti su dužni uraditi jedan esej na temu koju sami predlože iz područja kojim se modul bavi (epistemološke i kognitivne teorije).</p>
Literatura²:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nijaz Ibrulj. <i>Stoljeće Rearanžiranja</i>. FDT. Sarajevo, 2005. 2. Nijaz Ibrulj. <i>Uvod u kognitivnu znanost</i>. www.academia-analitica.org 3. Adam Morton. <i>A guide through the theory of knowledge</i>. Malden, MA: Blackwell Pub., 2003. 4. Nicholas Rescher. <i>Epistemology: an introduction to the theory of knowledge</i>. Albany: State University of New York Press, 2003. 5. Robert Audi. <i>Epistemology: a contemporary introduction to the theory of knowledge</i>. New York: Routledge, 2003. 6. Charlotte Hess and Elinor Ostrom (ed.). <i>Understanding knowledge as a commons: from theory to practice</i>. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2007. <p>Dopunska: Dodatna literatura će biti određena kandidatu prema njegovom istraživačkom opredjeljenju.</p>

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

Šifra predmeta: DOS FIL 602	Naziv predmeta: Povijesnofilozofske pretpostavke europskog identiteta		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 10
Status: Obavezni	Ukupan broj sati: 160 Predavanja Seminar Konsultacije		
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet: Prof. dr. Damir Marić		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Upoznati studente sa ključnim odrednicama europskog mišljenja od antike do prosvjetiteljstva, ali sa naročitim naglaskom na filozofske pretpostavke razvoja znanosti i političke teorije u Europi.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Filozofska, znanstvena i politička misao u antičkoj Grčkoj; Homeros i politička misao; Etika i politika i predsokratesovskoj filozofiji; Protagoras i demokratija; Sokrates između demokratije i oligarhije; Platonova <i>Politeia</i> ; Etika i politika u Aristotelesovoj filozofiji; Kozmopolitizam u antičkoj filozofiji; Antička i suvremena demokratija; Kršćanstvo i filozofija; Srednjevijekovna politička misao; Filozofija, znanost i politička teorija u novom vijeku; Prosvjetiteljstvo i suvremena demokratija.		
Ishodi učenja:	Znanje: Sticanje punih kompetencija iz oblasti tematskog sadržaja predmeta studija. Vještine: Potpuno ovladavanje metodama znanstvenog istraživanja. Kompetencije: Cjelovite kompetencije u oblasti filozofijskog istraživanja i sticanja sposobnosti za samostalan istraživački rad.		
Metode izvođenja nastave:	U skladu sa specifičnostima sadržaja koji će biti obuhvaćen na pojedinačnim predavanjima i seminarima, nastava će se u okviru ovog kolegija realizirati kroz <i>frontalni, grupni, individualni i individualizirani oblik rada, interaktivni i kombinovani</i> pri čemu će biti korištene sljedeće metode nastavnog rada: verbalno-tekstualne (<i>analiza teksta, usmeno izlaganje, diskusij</i>), te praktični rad, odnosno izrada seminarskog rada.		
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	U toku semestra kandidat je dužan izraditi jedan esej na zadatu temu. Na kraju semestra u kojem se izvodi obavezni modul studenti su dužni uraditi pismeni test.		

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje više organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

Literatura²:

- Obavezna:
1. W. C. K. Guthrie, *A History of Greek Philosophy, vol. I- VI*, Cambridge University Press, Cambridge, 1962 -1981.
  2. Bruno Snell, *The Discovery of Mind: The Greek Origins of European Thought*, trans. T. G. Rosenmeyer, Harvard University Press, Cambridge, Mass., 1953.
  3. Christian Maier, *The Greek Discovery of Politics*, trans. D. McIntock, Harvard University Press, Cambridge, Mass., London, 1990.
  4. Cynthia Farrar, *The Origins of Democratic Thinking: The Invention of Politics in Classical Athens*, Cambridge University Press, Cambridge, 2008.
  5. Ryan K. Balot ed., *A Companion to Greek and Roman Political Thought*, Blackwell, Oxford, 2009.
  6. Stephen Salkever ed., *The Cambridge Companion to Ancient Greek Political Thought*, Cambridge University Press, Cambridge, 2009.
  7. Gyula Klima with Fritz Allhoff & Anand Jayprakash Vaidya eds., *Medieval Philosophy: Essential Readings with Commentary*, Blackwell, Oxford, 2007.
  8. J. H. Bums ed., *The Cambridge History of Medieval Political Thought c. 350~c. 1450*, Cambridge University Press, Cambridge, 2008.
  9. Anthony Pagden ed., *The Idea of Europe: From Antiquity to the European Union*, Woodrow Wilson Center Press and Cambridge University Press, Cambridge, New York, 2002. "
  10. Heikki Mikkeli, *Europe as an Idea and Identity*, Macmillan Press, London, 1998.
  11. Kevin Wilson and Jan van der Dussen eds., *History of the Idea of Europe*, Routledge, 1995.
  12. Geoffrey Treasure, *The Making of Modern Europe, 1648 ~ 1850*, Routledge, London & New York, 2003.

Dopunska: Dodatna literatura će biti određena kandidatu prema njegovom istraživačkom opredjeljenju.

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

Šifra predmeta: DOS FIL 603	Naziv predmeta: Metafizičke odrednice evropskog identiteta		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 10
Status: Obavezni	Ukupan broj sati: 160 Predavanja Seminar Konsultacije		
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet: Prof. dr. Samir Arnautović		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Osnovni cilj modula jeste kandidata učiniti kompetentnim istraživačem u oblasti povijesti filozofije i sa tog osnova razumijevanja ove povijesti u njenim suvremenim značajkama.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Zasnivanje modernog mišljenja u Kantovoj transcendentnoj filozofiji, razvoj i utemeljenje transcendentne filozofije, Fichteova interpretacija i povijesno-filozofijski odnosa sa Kantovom filozofijom, Jacobi i naslijeđe transcendentne filozofije, Kant i pitanje evropskog identiteta, Schellingov pokušaj dovršenja transcendentne filozofije, Metafizika spoznaje i razumijevanje znanja u transcendentnoj filozofiji, Zasnivanje svijeta u metafizici i relacije prema društvenoj zbilji, Hegelova spekulativna filozofija i povijesnost mišljenja, Hegelovo određenje duha i evropski identitet, Lessing i kraj prosvjetiteljstva u kontekstu razumijevanja filozofije njemačkog idealizma, Martin Heidegger i zadaća mišljenja, suvremena fenomenologija i socijalna epistemologija, Fenomenologija duha i suvremene fenomenološke orijentacije, Moderna i naslijeđe hermeneutike, Razlika u Hegelovom i Heideggerovom shvatanju povijesnosti i tendencije moderne, Kraj moderne i zadaća metafizike.		
Ishodi učenja:	Znanje: Sticanje punih kompetencija iz oblasti tematskog sadržaja predmeta studija. Vještine: Potpuno ovladavanje metodama znanstvenog istraživanja. Kompetencije: Cjelovite kompetencije u oblasti filozofijskog istraživanja i sticanja sposobnosti za samostalan istraživački rad.		
Metode izvođenja nastave:	U skladu sa specifičnostima sadržaja koji će biti obuhvaćen na pojedinačnim predavanjima i seminarima, nastava će se u okviru ovog kolegija realizirati kroz <i>frontalni, grupni, individualni i individualizirani oblik rada, interaktivni i kombinovani</i> pri čemu će biti korištene sljedeće metode nastavnog rada: verbalno-tekstualne (<i>analiza teksta, usmeno izlaganje, diskusij</i>), te praktični rad, odnosno izrada seminarskog rada.		
Metode provjere znanja sa strukturom	U toku semestra kandidat je dužan izraditi jedan esej na zadatu temu. Nakon završetka nastavnih obaveza, kandidat je dužan		

ocjene¹:	uraditi esej i u usmenoj formi braniti postavke koje je iznio u svom radu.
Literatura²:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bernhard Waldenfels, <i>Verfremdung der Moderne</i>, Göttingen 2001 2. Hans Blumenberg, <i>Die Genesis der kopemikanischen Welt</i>, Frankfurt am Main 1975 3. Dieter Henrich, <i>Bewußtes Leben</i>, Stuttgart 1999 4. G. W. F. Hegel, <i>Werke</i>, Frankfurt am Main 1986 5. Immanuel Kant, <i>Werke</i>, Frankfurt am Main 1977 6. Manfred Frank, <i>»Unendliche Annäherung«</i>, Frankfurt am Main 1997 7. Kurt Hübner, <i>Die Wahrheit des Mythos</i>, München 1985 8. Samir Arnautović, <i>Filozofijska ishodišta moderne</i>, Sarajevo-Zenica 2004. 9. Samir Arnautović, <i>Transcendentalna filozofija i odrednice moderne</i>, Sarajevo-Zadar 2009. <p>Dopunska: Dodatna literatura će biti određena kandidatu prema njegovom istraživačkom opredjeljenju.</p>

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

UNIVERZITET U SARAJEVU – Filozofski fakultet
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 1 od 2

Šifra predmeta: DOS FIL 701	Naziv predmeta: Modeli racionalizacije spoznaje i djelovanja		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 10
Status: Izborni	Ukupan broj sati: 120 Predavanja Seminar Konsultacije		
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet: Doc. dr. Kenan Šljivo		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	<p>Osnovni cilj seminara je da rasvijetli koncept racionalizacije u njegovoj biti i u njegovoj primjeni kroz razmatranje različitih modela ili različitih koncepata ljudskog racionaliteta i ljudske kognicije orijentirane na logiku a koji su najzastupljeniji u zapadnoevropskoj znanosti i filozofiji. Seminar tematizira pitanje šta konstituira globalni koncept racionalnosti, bilo teorijske (znanstvene) bilo praktične (moralne), i šta je to što ova dva koncepta integrira u individualni identitet osobe. Vodeća topika na ovom području istraživanja je Kako se racionalno <i>uvjerenje</i> i racionalna <i>poželjnost</i> u epistemološkom smislu odnose prema konceptima racionalnog <i>opravdanja / utemeljenja</i> (rational justification) i racionalne <i>prihvatljivosti / razložnosti</i>. Kao sub-topike u ovom pristupu pojavljuju se modeli govornog djelovanja i socijalnog, fizičkog, moralnog djelovanja koji se temelje na različito karakteriziranim konceptima intencionalnosti i djelovanja / ponašanja. Da li je cjelokupna epistemologija samo jedno poglavlje psihologije (Quine) ili je cjelokupna filozofija psihologije jedno poglavlje aktivnosti (a ne teorije) interpretacije (Wittgenstein), ili je aktivnost interpretacije jedan model iskustva-o tim pitanjima seminar treba pokrenuti razmatranja.</p>		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Formalno-logička i aksiomatski model racionalizacije spoznaje i djelovanja. Dijalektički model racionalizacije diskursa. Fenomenološki model racionalizacije spoznaje. Hermeneutički model racionalizacije diskursa. Simboličko-analitički model racionalizacije diskursa. Dekriptivni model racionalizacije diskursa. Probabilistički model racionalizacije diskursa. Modalni i viševrijednosni model. Fuzzy model i viševrijednosni model racionalizacije diskursa. Neformalni model - racionalizacije diskursa. Univerzalni pragmatizam, strukturalizam, neostrukturalizam. Komunikativna racionalizacija diskursa (Habermas). Stratešai / instrumentalna racionalizacija.		
Ishodi učenja:	Znanje: Sticanje punih kompetencija iz oblasti tematskog sadržaja predmeta studija. Vještine: Potpuno ovladavanje metodama znanstvenog istraživanja. Kompetencije: Cjelovite kompetencije u oblasti filozofijskog		

	istraživanja i sticanja sposobnosti za samostalan istraživački rad.
Metode izvođenja nastave:	U skladu sa specifičnostima sadržaja koji će biti obuhvaćen na pojedinačnim predavanjima i seminarima, nastava će se u okviru ovog kolegija realizirati kroz <i>frontalni, grupni, individualni i individualizirani oblik rada, interaktivni i kombinovani</i> pri čemu će biti korištene sljedeće metode nastavnog rada: verbalno-tekstualne (<i>analiza teksta, usmeno izlaganje, diskusij</i>), te praktični rad, odnosno izrada seminarskog rada.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	Sudjelovanje u doktorskom seminaru. Proseminarska eksplikacija.
Literatura²:	Obavezna: <ol style="list-style-type: none"> 1. Hanna, Robert (2006): Rationality and logic: Massachusetts Institute of Technology. Cambridge. 2. Audi, R. (2001): <i>The Architecture of Reason</i>. New York: Oxford University Press. 3. Searle, R. Joh (2003): <i>Rationality in Action</i>. Oxford University Press. Dopunska: Dodatna literatura će biti odabrana prema usmjerenju kandidata.

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

Šifra predmeta: DOS FIL 702	Naziv predmeta: Logička struktura govornih radnji		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 10
Status: Izborni	Ukupan broj sati: 120 Predavanja Seminar Konsultacije		
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet: Prof. dr. Nijaz Ibrulj		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	<p>Osnovni cilj seminara je upoznavanje studenata sa racionalnom strukturom jezika odnosno s mogućnostima razumijevanja i upotrebe prirodnih i umjetnih jezika u različitim vrstama diskursa, u različitim formama dizajniranja govornih situacija (ilokutivnim, performativnim, konstativnim), u različitim informacijskim i komunikacijskim ambijentima upotrebe simbola i inteligentnog postupanja. Logička struktura asertivnih iskaza, logička struktura propozicionalnih iskaza, logička struktura nepreciznih iskaza, logička struktura iskaza djelovanja dovodi se u vezu sa aspektima klasične i neklasičnih logika. Pri tome se istražuje intencionalni karakter i uzročno-posljedična implikacija govornih radnji sa vrstama konsekvencijalnih i kondicijskih situacija proizvedenih referencijalnim svojstvima jezika i logičkom formom određene vrste iskaza. Temeljno pitanje je Koje su konsekvence izbora vokabulara i forme diskursa za određivanje identitetskih reakcija i mentalitetskog backgrounda čovjeka?</p>		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	<p>Seminar započinje razmatranjem problema identifikacije i re-identifikacije partikularnih entiteta u prirodnom jeziku i uz pomoć kategorija... izloženog u djelu Individuals autora Petera Frencisa Strawsona. Razlika između gramatičke klasifikacije izraza i logičkih relacija misli koja je izražena. Izlaže se Strawsonov koncept kategorijalne i atributivne upotrebe izraza u iskazima i govornim radnjama. Nakon toga u fokus seminara stavlja se Austinova tvrdnja "to say something is to do something". Analizira se podjela na ilokucijske, perlokucijske, performativne, informativne i konstativne govorne radnje. U razmatranja se uvodi Searlov opis ilokucijske logike. Nakon toga objašnjava se Searlov koncept govornih činova, razlika između referencije i predikacije, i Searleova kritika slogan "Meaning Is Use". Istraživanja se okreću ka razmatranju logičke forme različitih vrsta iskaza: asertivnih iskaza, propozicijskih stavova, nepreciznih iskaza, iskaza djelovanja. Eksplicira se Davidsonov koncept</p>		

	<p>redeskripcije i racionalizacije, koncept anomalije konceptualizacije i parcijalne teorije istine. Razmatra se logička forma iskaza djelovanja. Seminar se završava Zadehovim konceptom nepreciznih iskaza i neprecizne informacije, mogućnosti fuzzy logike i <i>soft computinga</i> u procesu računanja riječima i računanja informacijom.</p> <p><i>Predmetno specifične komponente:</i> znanja s područja semiotike i lingvistike. Znanja s područja formalne logike, znanja s područja matematičke logike i fuzzy logike, znanja s područja kognitivne znanosti (kognitivne psihologije, neuropsihologije, računarske semantike), znanje s područja informatike.</p>
Ishodi učenja:	<p>Znanje: Sticanje punih kompetencija iz oblasti tematskog sadržaja predmeta studija.</p> <p>Vještine: Potpuno ovladavanje metodama znanstvenog istraživanja.</p> <p>Kompetencije: Cjelovite kompetencije u oblasti filozofijskog istraživanja i sticanja sposobnosti za samostalan istraživački rad.</p>
Metode izvođenja nastave:	<p>U skladu sa specifičnostima sadržaja koji će biti obuhvaćen na pojedinačnim predavanjima i seminarima, nastava će se u okviru ovog kolegija realizirati kroz <i>frontalni, grupni, individualni i individualizirani oblik rada, interaktivni i kombinovani</i> pri čemu će biti korištene sljedeće metode nastavnog rada: verbalno-tekstualne (<i>analiza teksta, usmeno izlaganje, diskusij</i>), te praktični rad, odnosno izrada seminarskog rada.</p>
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	<p>Rad u seminaru.</p> <p>Proseminarska eksplikacija.</p>
Literatura²:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Strawson, P.F., <i>Individuals. An Essay in Descriptive Metaphysics.</i> Oxford, 1959. 2. Austin, J. L., <i>How to do Things with Words.</i> Harvard University Press. Cambridge, Massachusetts, 1962. 3. Searle, J. R., <i>Speech Acts. An Essay in the Philosophy of language.</i> Cambridge Univ. Press, 1969 4. Chomsky, N., <i>Gramatika i um.</i> Savjeđa, Nolit. Beograd 1974. 5. Davidson, D., <i>Inquiries into Truth and Interpretation.</i> Oxford,

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

1984.

6. Davidson, D., *Essays on Actions and Events*. Oxford, 1984.
7. Zadeh, L.A., Kacprzyk, J., *Computing with Words in Information/Intelligent Systems 2: Applications (Studies in Fuzziness and Soft Computing)*. Physica-Verlag. Hamburg, New York, 1999.
Dopunska:
  1. Wittgenstein, L., *Logično-filozofski traktat*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1976.
  2. Wittgenstein, L., *Filozofska istraživanja*. Nolit, Beograd, 1974.
  3. Davidson, D., *Truth, Language, and History*. Clarendon Press. Oxford, 2005.
  4. Davidson, D., *Problems of Rationality*. Oxford University Press, 2004.
  5. Wang, P. P., *Computing with Words*. Wiley-Interscience; 1 edition, 2001.
  6. Alston, W. (2000): *Illocutionary Acts and Sentence Meaning*. Cornell University Press.
  7. Grice, H.P. (1989): *Studies in the Way of Words*. Cambridge. Harvard University Press.
  8. Holdcroft, D. (1978): *Words and Deeds: Problems in the Theory of Speech Acts*. Oxford. Clarendon Press.

UNIVERZITET U SARAJEVU – Filozofski fakultet
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 1 od 2

Šifra predmeta: DOS FIL 703	Naziv predmeta: Platonova teorija ideja: suvremene interpretacije		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 10
Status: Izborni	Ukupan broj sati: 120 Predavanja Seminar Konsultacije		
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet: Prof. dr. Damir Marić		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Neki stručnjaci smatraju da je Platonova teorija ideja ne samo centralna teorija Platonove filozofije, nego da je najvažnija u cijeloj povijesti filozofije. Cilj seminara je uputiti studente u najvažnije suvremene interpretacije ove iznimno važne filozofske teorije.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	Sokratesova filozofija i teorija ideja; Šta su ideje?, Ideje i osjetilni svijet, Platonova samokritika, Idealna država, Ideje u Platonovoj kozmologiji, Aristotelesova kritika teorije ideja.		
Ishodi učenja:	Znanje: Sticanje punih kompetencija iz oblasti tematskog sadržaja predmeta studija. Vještine: Potpuno ovladavanje metodama znanstvenog istraživanja. Kompetencije: Cjelovite kompetencije u oblasti filozofijskog istraživanja i sticanja sposobnosti za samostalan istraživački rad.		
Metode izvođenja nastave:	U skladu sa specifičnostima sadržaja koji će biti obuhvaćen na pojedinačnim predavanjima i seminarima, nastava će se u okviru ovog kolegija realizirati kroz <i>frontalni, grupni, individualni i individualizirani oblik rada, interaktivni i kombinovani</i> pri čemu će biti korištene sljedeće metode nastavnog rada: verbalno-tekstualne (<i>analiza teksta, usmeno izlaganje, diskusij</i>), te praktični rad, odnosno izrada seminarskog rada.		
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	U toku semestra kandidat je dužan izraditi jedan esej na zadatu temu, a na kraju semestra u formi razgovora braniti teze završnog eseja.		

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

<p>Literatura²:</p>	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Platon, <i>Fedon, Država, Parmenides</i> (izdanja po izboru) 2. W. C. K. Guthrie, <i>A History of Greek Philosophy</i>, vol. 4: Plato, The Man and his Dialogues: Earlier Period, Cambridge University Press, Cambridge, 2000 (prvo izdanje 1975); vol. 5: The Later Plato and the Academy, Cambridge University Press, Cambridge, 2001 (prvo izdanje 1978); 3. W. D. Ross, <i>Plato's Theory of Ideas</i>, Clarendon Press, Oxford, 1951, ili prijevod W. D. Ross, <i>Platonova teorija ideja</i>, Kružak, Zagreb, 1998; 4. R. Kraut (ed.), <i>The Cambridge Companion to Plato</i>, Cambridge University Press, Cambridge, 1999, poglavlje 9 i 12 (str. 277 - 310; 365 - 396); 5. G. Fine (ed.), <i>Plato 1: Metaphysics and Epistemology</i>, Oxford University Press, Oxford, 1999, poglavlja 5, 6 i 7 (str. 143 - 214); <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. C. Kahn, <i>Plato and the Socratic Dialogue: The Philosophical Use of a Literary Form</i>, Cambridge University Press, Cambridge, 1999, (prvo izdanje 1996), poglavlje 11 (str. 329 - 370); 2. C. Gill & M. M. McCabe (eds.), <i>Form and Argument in Late Plato</i>, Clarendon Press, Oxford, 2000, poglavlja 1 i 2 (str. 5-78); 5. A. Nehamas, <i>Virtues of Authenticity: Essays on Plato and Socrates</i>, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1999, poglavlja 9 i 10 (str. 176 - 223); 1. G. Fine, "Separation", <i>Oxford Studies in Ancient Philosophy</i> 2 (1984), 31 -87; 2. G. Vlastos, "'Separation' in Plato", <i>Oxford Studies in Ancient Philosophy</i> 5 (1987), 187 - 196; 3. K. M. Sayre, <i>Plato's Late Ontology: A Riddle Resolved</i>, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1983; 4. S. C. Rickless, <i>Plato's Form in Transition: A Reading of the Parmenides</i>, Cambridge University Press, Cambridge, 2007; 5. G. Fine, <i>On Ideas: Aristotle's Criticism of Plato's Theory of Forms</i>, Clarendon Press, Oxford, 2004 (prvo izdanje 1993)
---------------------------------------	---

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prijeka početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

UNIVERZITET U SARAJEVU – Filozofski fakultet
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 1 od 2

Šifra predmeta: DOS FIL 704	Naziv predmeta: Platonova politička filozofija		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 10
Status: Izborni	Ukupan broj sati: 120 Predavanja Seminar Konsultacije		
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet: Prof. dr. Damir Marić		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Osnovni cilj seminara je uputiti studente u glavne postavke Platonove političke filozofije, ali i tematizirati utjecaj te teorije na kasnije mislioce.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Platonova odbrana pravednosti, Analogija grada i duše, Filozofi vladari, Da li je ostvariva idealna država?, <i>Zakoni i Politeia</i> , Platon i demokratija, Platon i totalitarizam.		
Ishodi učenja:	Znanje: Sticanje punih kompetencija iz oblasti tematskog sadržaja predmeta studija. Vještine: Potpuno ovladavanje metodama znanstvenog istraživanja. Kompetencije: Cjelovite kompetencije u oblasti filozofijskog istraživanja i sticanja sposobnosti za samostalan istraživački rad.		
Metode izvođenja nastave:	U skladu sa specifičnostima sadržaja koji će biti obuhvaćen na pojedinačnim predavanjima i seminarima, nastava će se u okviru ovog kolegija realizirati kroz <i>frontalni, grupni, individualni i individualizirani oblik rada, interaktivni i kombinovani</i> pri čemu će biti korištene sljedeće metode nastavnog rada: <i>verbalno-tekstualne (analiza teksta, usmeno izlaganje, diskusij)</i> , te praktični rad, odnosno izrada seminarskog rada.		
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	U toku semestra kandidat je dužan izraditi jedan esej na zadatu temu, a na kraju semestra u formi razgovora braniti teze završnog eseja.		

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

Literatura²:

Obavezna:

1. Platon, *Država* (izdanje po izboru)
2. Platon, *Zakoni* (izdanje po izboru)
3. Malcolm Schofield, *Plato: Political Philosophy*, Oxford University Press, Oxford, 2006.
4. Gail Fine (ed.), *Plato 2: Ethics, Politics, Religion, and the Soul*, Oxford University Press, Oxford, 1999., str. 207 - 308.

Dopunska:

5. Julia Annas, *An Introduction to Plato's Republic*, Clarendon Press, Oxford, 1981.
6. Gerasimos Santas (ed.), *The Blackwell Guide to Plato's Republic*, Blackwell, Oxford, 2006.
7. Roger Huard, *Plato's Political Philosophy: The Cave*, Algora Publishing, New York, 2007.
8. Karl Popper, *Otvoreno društvo i njegovi neprijatelji*, tom 1., Pravni centar, Fond Otvoreno društvo BiH, Sarajevo, 1998.
9. Nickolas Pappas, *Plato and the Republic*, Routledge, London & New York, 2000.
10. Hugh H. Benson (ed.), *A Companion to Plato*, Blackwell, Oxford, 2006.
11. George Klosko, *The Development of Plato's Political Theory*, Oxford University Press, Oxford, 2006.
12. Stanly Rosen, *Plato's Republic: A Study*, Yale University Press, New haven & London, 2005.

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

UNIVERZITET U SARAJEVU – Filozofski fakultet
OPIS predmeta

Obrazac SP2

Stranica 1 od 2

Šifra predmeta: DOS FIL 705	Naziv predmeta: Transcendentalna filozofija i evropski identitet		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 10
Status: Izborni		Ukupan broj sati: 120 Predavanja Seminar Konsultacije	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet: Prof. dr. Samir Arnautović		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Osnovni cilj seminara je kandidata uputiti na moderne konzekvence transcendentalne filozofije u evropskom identitetu. U tom smislu pokazati da se modernitet zasniva u mišljenju transcendentalne filozofije, a da svoje pretpostavke ima u kraju prosvjetiteljstva.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	Sadržaj seminara se nalazi u slijedećim temama izlaganja: Zasnivanje transcendentalne filozofije u kritici metafizike, Lessing i kraj prosvjetiteljstva, Kantovo pitanje metafizike, Određenje znanja u Kantovoj filozofiji, Pojam subjekta i pitanje identiteta, Fichteov pojam identiteta, Subjektivitet kao čista kategorija i određujuća instanca zbiljnosti, Schellingovo pitanje slobode, Hegelova metafizika subjektiviteta i kraj transcendentalne filozofije, Kantova sintagma vječnog mira i ideja Evrope, Kultura, država i identitet u Hegelovoj filozofiji, Jacobi i problem djelovanja, Evropsko mišljenje i moderna znanost, Mišljenje običajnosti u njemačkom idealizmu i politički identitet Evrope, Hamannovo mišljenje kulturnog identiteta, Evropski identitet i mišljenje kao takvo.		
Ishodi učenja:	Znanje: Sticanje punih kompetencija iz oblasti tematskog sadržaja predmeta studija. Vještine: Potpuno ovladavanje metodama znanstvenog istraživanja. Kompetencije: Cjelovite kompetencije u oblasti filozofijskog istraživanja i sticanja sposobnosti za samostalan istraživački rad.		
Metode izvođenja nastave:	U skladu sa specifičnostima sadržaja koji će biti obuhvaćen na pojedinačnim predavanjima i seminarima, nastava će se u okviru ovog kolegija realizirati kroz <i>frontalni, grupni, individualni i individualizirani oblik rada, interaktivni i kombinovani</i> pri čemu će biti korištene sljedeće metode nastavnog rada: verbalno-tekstualne (<i>analiza teksta, usmeno izlaganje, diskusij</i>), te praktični rad, odnosno izrada seminarskog rada.		

Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	U toku semestra kandidat je dužan izraditi jedan esej na zadatu temu, a na kraju semestra u formi razgovora braniti teze završnog eseja.
Literatura²:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Immanuel Kant, Werke 2. J. G. Fichte, Werke 3. F. W. J. Schelling, Über das Wesen der menschlichen Freiheit 4. G. W. F. Hegel, Phänomenologie des Geistes 5. Friedrich Heinrich Jacobi, Über das Unternehmen des Kritizismus, die Vernunft zu Verstand zu bringen 6. Friedrich Heinrich Jacobi, Über gelehrte Gesellschaften, ihren Geist und Zweck 7. Friedrich Heinrich Jacobi, Von den göttlichen Dingen und ihrer Offenbarung. <p>Dopunska: Dodatna literatura sastoji se od receptivne literature i određuje se u komunikaciji sa kandidatom, nakon odabira teme eseja za završni rad.</p>

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

Šifra predmeta: DOS FIL 706	Naziv predmeta: Fenomenologija životnog svijeta		
Ciklus: III	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 10
Status: Izborni	Ukupan broj sati: 120 Predavanja Seminar Konzultacije		
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet: Prof. dr. Samir Arnautović		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	<p>Kroz izlaganje tematike suvremenog fenomenološkog razumijevanja svijeta, kandidate uputiti na različne aspekte mogućnosti filozofijskog razumijevanja svakodnevnosti i strukture suvremenog svijeta kroz kontekst fenomenološkog razumijevanja.</p> <p>U razmatranju ovih problema, studenti će moći sagledati odnose različitih pravaca u suvremenoj filozofiji i suvremeno filozofijsko mišljenje shvatiti kao jedinstveno interkontekstualno znanstveno izlaganje svijeta. S obzirom na tematiku doktorskog studija, ovdje će posebno biti naglašeno razumijevanje evropskog identiteta u uvjetima globalne civilizacije i evropskih integracija. Ideja Evrope će na taj način biti osvjetljena u područjima koja je određuju izvan ekonomskih i političkih interesa i koja predstavljaju pretpostavku za artikulaciju ovih interesa. U konačnom, studenti će kroz filozofijsko mišljenje, dobiti mogućnost razumijevanja suvremenog svijeta kako u individualnosti modernog čovjeka, tako i u općim značenjima utemeljenja globalne civilizacije i uopće njenog poimanja kroz različne fenomene. U filozofijskom smislu, oni će dobiti mogućnost novog artikuliranja vlastitih znanstvenih interesa i razumijevanja filozofije u kontekstu suvremenog značenja njene cjelovitosti i kompetentnosti.</p>		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	<p>Seminar započinje razmatranjem zasnivanja svijeta u Husserlovoj fenomenologiji i značenjima koja ovo zasnivanje u ishodištu dobija u fenomenologiji Bernharda Waldenfelsa. Ovdje se Waldenfelsova fenomenologija artikulira kao fenomenologija životnog svijeta, odakle se i fenomenologijsko mišljenje u cjelosti razumijeva kroz prizmu ovog izlaganja. U tom kontekstu se komparira ideja životnog svijeta sa Henrichovim izlaganjem 'svjesnog života' i značenjima koja se artikuliraju kroz zajedničke utjecaje. U daljem toku seminara se postavlja pitanje fenomenološkog razumijevanja suvremenog svijeta, s obzirom na pretpostavke u značenjima preplitanja kultura i smisla mreže životnih svjetova. Seminar u konačom razmatra suvremenu fenomenologiju u kontekstu fenomenološke epistemologije, gdje se razvoj fenomenološke misli prepoznaje kroz povijest filozofije kao razvoj ideje Hegelove <i>Fenomenologije duha</i>, koja ovdje dobija značenje razumijevanja svakodnevnosti i postavljanja filozofije u kontekst interpretativnog mišljenja. U tome se odvija svojevrsna</p>		

	kritika metafizike, koja nema zadaću njenog dokidanja, nego transformacije mišljenja iz same njegove tradicije.
Ishodi učenja:	Znanje: Sticanje punih kompetencija iz oblasti tematskog sadržaja predmeta studija. Vještine: Potpuno ovladavanje metodama znanstvenog istraživanja. Kompetencije: Cjelovite kompetencije u oblasti filozofijskog istraživanja i sticanja sposobnosti za samostalan istraživački rad.
Metode izvođenja nastave:	U skladu sa specifičnostima sadržaja koji će biti obuhvaćen na pojedinačnim predavanjima i seminarima, nastava će se u okviru ovog kolegija realizirati kroz <i>frontalni, grupni, individualni i individualizirani oblik rada, interaktivni i kombinovani</i> pri čemu će biti korištene sljedeće metode nastavnog rada: verbalno-tekstualne (<i>analiza teksta, usmeno izlaganje, diskusija</i>), te praktični rad, odnosno izrada seminarskog rada.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	U toku semestra kandidat je dužan izraditi jedan esej na zadatu temu, a na kraju semestra u formi razgovora braniti teze završnog eseja.
Literatura²:	<p style="text-align: center;">Obavezna:</p> <p>Bernhard Waldenfels, Topographie des Fremden, Frankfurt am Main 1997 Bernhard Waldenfels, Antwortregister, Frankfurt am Main 1994 Dieter Henrich, Grundlegung aus dem Ich, Frankfurt am Main 2004 Dieter Henrich, Philosophic im Prozeß der Kultur, Frankfurt am Main 2006 Manfred Frank, Conditio Modema, Frankfurt am Main 1993 Reiner Wiehl, Subjektivität und System, Frankfurt am Main 2000 Hans Blumenberg, Wirklichkeiten in denen wir leben, Stuttgart 1981</p> <p style="text-align: center;">Dopunska:</p> <p>Dodatna literature se određuje u dogovoru sa kandidatom, uvažavajući temu završnog rada.</p>

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo